

« zurück blättern vor »

RYS subst. m., ab 1737. 1) ‘Kurzbeschreibung, Zusammenfassung, Skizze, Entwurf’ – ‘krótki, pobieżny opis, streszczenie, szkic, zarys’: (1737) 1973 Fontana 37 *A jeśliby się fabryka ta miała [...] rysować [...] tak żeby [...] ukazała się w tych rysach culpa nieostrożności [...] architekta.* o vor 1812 L *piérwszy rys czego – der Riß, Abriß.* o (1826–1837) 1963 Magier 116 *On to dał rys na budowlę szpitala Dzieciątka Jezus.* o (1820–1849) 1949 Słow.Listy II 38, DOR *Dał w kilku słowach rys swego wojażu, i tak pisze, że we Włoszech nieźle, w Rzymie zimno i słoty, w Wenecji pięknie.* o 1846–1851 Lel.Polska II 274, DOR *Bolesława Śmiałego wojny ogólnym ułamkowym rysem skreślił bliski owego czasu Gallus.* o (†1916) 1949–1951 Sienk.Wiad. I 167, DOR *Jako przedmiot prelegent wybrał sobie rys historii filozofii aż do czasów ostatnich.* o 1949 Brand.K.Troja 73, DOR *Dałem więzły rys stosunków polsko-francuskich.* – L, SWIL, SW, DOR. 2) pl. ‘Gesichtszüge, -konturen’ – ‘zarys, kontury twarzy’: 1781 Niemc.Król. 3 132, L *W dziecinnéy swoiéy twarzy nosi matczyne rysy.* o 1797 Przyb.Ab. 98, L *Jeśli mogę zaufać rysom iego twarzy.* o (1832) 1833 D₃ Pet 212-3, SJAM *Jeśli go spotka, pozna go, zatrzyma; Choć rysów [Wyd. 1: rysow] jego twarzy nie pamięta.* o 1898 Weys.Józ.Żywot 66, DOR *Ciemne włosy, uczesane w półkola na skroniach (...) okalały twarz zupełnie idealną, o drobnych regularnych rysach, niby jakiś portret francuski.* o (1948) 1949 Brand.K.Antyg. 363, DOR *Wychudł, rysy mu się zaostrzyły, najbardziej nos, który sterczał jak przyprawiony.* – L, SWIL, SW, DOR. 3) ‘Linie, Strich, Umriß, Zeichnung’ – ‘linia, kreska, kontur, kształt, rysunek’: 1804 Śniad.Jeo. 447, L *Rys środkowy, kiedy oko iest w środku ziemi, a płaszczyna rysunku dotyka się ziemi.* o (1839) 1881 Krak.Pam. 78, DOR *Nieraz widząc otówek lub pędzel zręczną kierowany ręką, śledząc każdy rys, każdy pociąg, zdaje mi się, że i ja bym tak umiała.* o 1873 Siemieński W.Pol 48 *w niektórych swoich poematach [...] gromadząc idące po sobie szczegółowe rysy, obrazki, sceny, epizody.* o [LBel.] 1876 Szujski Roztrz. 11, DOR *Chwyta intuicyjnie wielkie rysy olbrzymiej postaci kanclerza.* – TR, L, SWIL, SW, DOR (daw.). 4) ‘Charakterzug, Eigenschaft’ – ‘charakterystyczna cecha, właściwość’: (†1849) 1949 Słow.Listy I 335, DOR *Spostrzegam się, że ci tutaj czynię prawdziwą spowiedź – i może nie znany ci jeszcze rys mego charakteru odkrywam.* o 1911 Nitsch Mowa 27, DOR *Badanie dialektu musi się rozpocząć od ujęcia zasadniczych rysów jego systemu głosowego.* o [LBel.] 1926 Dąbr.J.Dzieje 240, DOR *Jako królowa i jako kobieta przeszła Jadwiga do naszej tradycji historycznej wyposażona w najpiękniejsze rysy umysłu i serca.* – SWIL (fig.), SW (przen.), DOR. ◇ **Etym:** nhd. *Riß* subst. m., ‘Linie, Strich, Entwurf, Plan’, GRI, nur für Inh.

1, 3. ◇ **Hom:** ↑*rysa*. ◇ **Komp:** *kosztorys* subst. m., ‘Kostenvoranschlag’, bel. seit 1869–1870, DOR, zuerst geb. SWIL; *rysopis* subst. m., ‘Personenbeschreibung’, bel. seit 1832, SJAM, zuerst geb. SWIL; *rysoznawstwo* subst. n., ‘Erkennen des Charakters aus den Gesichtszügen’, zuerst geb. Sw. ◇ **Der:** *rysik* subst. m., ‘Griffel’, (1896) 1948 Sewer Biedr. 87, DOR, zuerst geb. Sw, nur für Inh. 1, 3; *rysik* subst. m., ‘kleine Skizze’, 1898 Chmielow.Dram. 253, DOR, zuerst geb. Sw, nur für Inh. 1, 3.

« zurück blättern vor »